

**Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria –Vlada-Government**

***Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Životne Sredine Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure***

Ministri i Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës,

Në mbështetje të nenit 7 paragrafi 4 të Ligjit Nr. 08/L-025 për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja (Gazeta Zyrtare Nr. 18/2022 dt. 13 Korrik 2022), nenin 11(1.5) të Ligjit Nr. 08/L-117 për Qeverinë e Republikës së Kosovës (Gazeta Zyrtare, Nr.34/22 dt. 18.11.2022), si dhe nenit 9 paragrafi 2 të Rregullores Nr. 17/2024 së Punës së Qeverisë,

Nxjerrë:

UDHËZIM ADMINISTRATIV(MMPHI) NR.16/2024 PËR VLERAT KUFITARE, VLERAT E SYNUARA, PRAGJET E ALARMIT PËR ARSENIN, KADMIUMIN, MERKURIN, NIKELIN DHE HIDROKARBURET AROMATIKE POLICIKLIKE NË AJËR

Neni 1 Qëllimi

Ky Udhëzim Administrativ ka për qëllim të të përcaktojë vlerat kufitare, vlerat e synuara, pragjet e alarmit për arsen, kadmium, merkur, nikel dhe benzo(a) piren, kriteret për përcaktimin e pikave të marrjes së mostrave për matjet fikse, numrin e pikave monitoruese, metodat e matjeve, analizave të mostrave, kohën dhe formën e raportimit, vlerësimin e shkallës së ndotjes së ajrit dhe të sigurojë që informatat për përqendrimit dhe depozitimin e arsenit, kadmiumit, mërkurit, nikelit dhe hidrokarburet policiklike aromatike në ajër është marrë dhe është vënë në dispozicion të publikut.

Neni 2 Fushëveprimi

1. Dispozitat e këtij Udhëzimi Administrativ zbatohen ndaj të gjithë personave fizik dhe juridik të cilët marrin me monitorimin e cilësisë së ajrit, mbledhjen e të dhënave, kriteret si dhe metodologjinë me qëllim mbrojtjen e shëndetit të popullatës dhe mjedisit.

2.Ky Udhëzim Administrativ është pjesërisht në përputhje me Direktivën e Komisionit Evropian 2015/1480, të datës 28 gusht 2015 që ndryshon disa shtojca të Direktivës 2004/107/EC, për

arsenin, kadmiumin, merkurin, nikelin, hidrokarburet aromatike policiklike në ajër dhe benzon(a) piren.

Neni 3 **Përkufizimet**

1. Shprehjet e përdorura në këtë Udhëzim Administrativ kanë këto kuptime:

1.1. **Vlera e synuar** – përqëndrimi i caktuar në ajër me qëllim të shmangies, parandalimit ose zvogëlimit të efekteve të dëmshme për mjedisin dhe shëndetin e njeriut të arrihet për periudhë të caktuar;

1.2. **Depozitimi i plotë ose i pjesëshëm** - masa e plote të ndotësve e cila është transferuar nga atmosfera në tokë, vegjetacion, ujë, objekte, brenda një zone në kohë të caktuar;

1.3. **Pragu i lartë i vlerësimit** – niveli i specifikuar në Shtojcën 2 të këtij Udhëzimi Administrativ, brenda të cilit nivel mund të përdoret kombinimi i matjeve të caktuara dhe teknikave të modelimit dhe masave treguese për të vlerësuar cilësinë e ajrit;

1.4. **Pragu i ulët i vlerësimit** - niveli i specifikuar në Shtojcën 2 të këtij Udhëzimi Administrativ brenda të cilit nivel mund të përdoren teknikat e modelimit ose vetëm teknikat e vlerësimit objektiv për të vlerësuar cilësinë e ajrit;

1.5. **Matjet fikse** - matjet të bëra në vendet fikse që mund të jenë kontinuale ose të rastit për përcaktimin e niveleve të ndotjes në pajtim me objektivat për cilësinë e të dhënave;

1.6. **Arseni, kadmiumi, nikeli dhe benzo (a) pyreni** - përmbajtja e plotë e këtyre elementeve dhe komponimet në fraksionin PM₁₀;

1.7. **PM₁₀** – grimca e cila kalon nëpër një selektor siç është përkufizuar në metodën referente për marrjen e mostrave dhe matjen e PM₁₀, EN 12341, me 50% të efikasitetit të ndërprerjes në 10µm diametër aerodinamik;

1.8. **Hidrokarburet aromatike policiklike** - komponimet organike, që përmbajnë të paktën dy unaza aromatike të bashkuara, të përbëra nga karboni dhe hidrogjeni;

1.9. **Gazi i plotë i merkurit** – avullin e merkurit elementar (HgO) dhe merkurit reaktiv të gaztë, psh. llojet e merkurit që treten në ujë me presion të avullit mjaft të lartë për të ekzistuar në fazën e gaztë;

1.10. **TMM** - Teknikat më të mira të mundshme;

1.11. **Ministria** - Ministria përgjegjëse për Mjedis;

1.12. **AMMK**- Agjencioni për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës.

2. Termat dhe shprehjet e përdorura në këtë Udhëzim Administrativ kanë kuptimin e njëjtë ashtu siç janë përcaktuar në Ligjin për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja.

Neni 4

Vlerat e synuara

1. Ministria ndëmerr të gjitha masat e nevojshme që të siguroj se përqendrimet e arsenit, kadmiumit, nikelit dhe benzo(a) pirenit, të përdorura si indikator për rrezik kancerogjen nga hidrokarburet aromatike policiklike në ajrër, në përputhje me nenin 5 të këtij Udhëzimi Administrativ të mos tejkalojnë vlerat e synuara të përcaktuara në Shtojcën 1 të këtij Udhëzimi Administrativ.

2. Ministria harton listën e zonave dhe aglomerateve në të cilat nivelet e arsenit, kadmiumit, nikelit dhe benzo (a) pirenit janë nën vlerat e synuara dhe mban të dhënat për nivelet e këtyre ndotësve në këto zona dhe aglomerate të cilat janë nën vlerat e synuara dhe merr masa preventive për të ruajtur cilësinë e ajrit në përputhje me zhvillimin e qëndrueshëm.

3. Ministria harton listën e zonave dhe aglomerateve ku tejkalohen vlerat e synuara të arsenit, kadmiumit, nikelit dhe benzo (a) pirenit të përcaktuara në Shtojcën 1, të këtij Udhëzimi Administrativ dhe përcakton fushat e tejkallimit dhe burimet që i kontribuojnë atyre.

4. Në zonat e përmendura, sipas paragrafit 3 të këtij neni Ministria demonstroi aplikimin e të gjitha masave të nevojshme duke mos përfshirë shpenzime të tepërta, të drejtuara në mënyrë të veçantë në burimet e emisionit mbizotërues, në mënyrë që të arrihen vlerat e synuara. Në rastin e instalimeve industriale, kjo nënkupton aplikimin e TMM.

Neni 5

Vlerësimi i përqendrimeve në ajër dhe normat e depozitimit

1. Cilësia e ajrit për arsenin, kadmiumin, nikelin dhe benzo(a) pirenin duhet të vlerësohet në të gjithë territorin e Republikës së Kosovës.

2. Në përputhje me kriteret e përcaktuara në paragrafin 7 të këtij neni matjet janë të detyrueshme në këto zona:

2.1. Zonat dhe aglomeratet në të cilat nivelet janë në mes pragut të lartë dhe të ulët të vlerësimit;

2.2. Zonat dhe aglomeratet tjera ku nivelet tejkalojnë pragun e lartë të vlerësimit.

3. Matjet e parashikuara mund të plotësohen me teknikat e modelimit për të siguruar një nivel të përshtatshëm të informimit mbi cilësinë e ajrit.

4. Një kombinim i matjeve duke përfshirë matjet indikative të përmendura në Shtojcën 4 pjesa I, të këtij Udhëzimi Administrativ dhe teknikat e modelimit duhet të shfrytëzohen për të vlerësuar

cilësine e ajrit mjedisor në zona dhe aglomerate ku nivelet gjatë një periudhe reprezentative janë në mes të pragut të lartë dhe të ulët të vleresimit, që do të percaktohen në pajtueshmeri me Shtojcën 2, pjesa II të këtij Udhëzimi Administrativ.

5. Në zonat dhe aglomeratet ku vlerat janë nën pragu e ulët të vleresimit, që do të percaktohen në pajtueshmëri me Shtojcën 2, pjesa II të këtij Udhëzimi Administrativ, duhet të përdoren teknikat e modelimit ose teknikat e vlerësimit objektiv për vlerësimin e niveleve.

6. Ndotësit duhet të maten, matjet duhet të merren në vende fikse, në mënyrë të vazhdueshme ose nga mostrat e rastit. Numri i matjeve duhet të jetë i mjaftueshëm për të mundur përcaktimin e niveleve.

7. Pragjet e larta dhe të ulëta të vlerësimit për arsen, kadmium, nikel dhe benzo (a) piren në ajër janë të përcaktuara në pjesën I të Shtojcës 2 të këtij Udhëzimi Administrativ. Klasifikimi i secilës zone ose aglomerat për qëllime të këtij neni duhet të rishikohet të paktën çdo pesë (5) vjet, në përputhje me procedurat e përcaktuara në pjesën II të Shtojcës 2 të këtij Udhëzimi Administrativ. Në rast të ndryshimit të konsiderueshëm në aktivitetet relevante për përqendrimet e arsenit, kadmiumit, nikelit dhe benzo (a) piren, në ajër, klasifikimi duhet të rishikohet më herët.

Neni 6

Kriteret për përcaktimin e vendndodhjes së pikave të mostrimit

1. Kriteret për përcaktimin e vendndodhjes së pikave të mostrimit për matjet e arsenit, kadmiumit, nikel dhe benzo (a) piren në ajër, në mënyrë që të vlerësojë përputhshmërinë me vlerat e synuara do të jenë ato të listuara në pjesën I dhe II të Shtojcës 3 të këtij Udhëzimi Administrativ. Numri minimal i pikave të marrjes së mostrave për matje fikse të përqendrimeve të secilit ndotës është i përcaktuar në pjesën IV të Shtojcës 3 të këtij Udhëzimi Administrativ dhe duhet të instalohen në secilën zonë ose aglomerat brenda të cilave matja kërkohet nëse matja fikse është burimi i vetëm i të dhënave mbi përqendrimet brenda saj.

2. Për të vlerësuar kontributin e benzo (a) pirenit në ajër, Ministria duhet të monitorojë hidrokarburet tjera të rëndësishme policiklike aromatike në një numër të kufizuar të vendeve të matjes. Këto komponime duhet të përfshijnë së paku benzo (a) anthracenin, benzo (b) fluorantheni, benzo (j) fluorantheni, benzo (k) fluorantheni, indeno (1,2,3-cd) pirenin dhe dibenz (a, h) anthreni. Vendet e monitorimit për këto hidrokarbure aromatike policiklike, duhet të vendosen bashkë me vendet e marrjes së mostrave për benzo (a) pirenit dhe duhet të zgjidhen në mënyrë të atillë që variacioni gjeografik dhe trendët afatgjatë mund të identifikohen. Duhet të zbatohen pjesët I, II dhe III të Shtojcës 3 të këtij Udhëzimi Administrativ.

3. Pavarësisht nga nivelet e përqendrimit, një pikë monitoruese e llojit prapavijë, për matje indikative në ajër, të arsenit, kadmiumit, nikelit, merkurit total të gaztë, benzo (a) piren dhe hidrokarburet aromatike policiklike tjera, si dhe depozitimit total të kadmiumit, arsenit, merkurit, nikelit, benzo (a) piren dhe hidrokarburet tjera aromatike policiklike të ketij neni, duhet të jetë e instaluar çdo 100 000 km².

Së paku një pikë monitoruese duhet të instalohet, megjithatë shtetet fqinje mund të marrëveshje, dhe në përputhje me udhëzuesit e Komisionit Evropian të vendosin një (1) ose disa

stacione matëse të përbashkëta, duke mbuluar zonat fqinje në Shtetet Anëtare fqinj, për tu arritur zgjidhja e nevojshme hapësinore. Gjithashtu rekomandohet edhe matja e grimcave dhe merkurit të gaztë dyvalent.

4. Monitorimi duhet të koordinohet me Monitorimin Evropian dhe Vlerësimin e Ndotësve (EMEP), strategjinë e monitorimit dhe programin e matjes kur është e mundur. Pikat mostruese për këta ndotës duhet të zgjidhen në një mënyrë të tillë që variacioni gjeografik dhe trendet afatgjata mund të identifikohen. Duhet të zbatohen pjesët I, II dhe III të Shtojcës 3 të këtij Udhëzimi Administrativ.

5. Shfrytëzimi i bio indikatorëve duhet të merret parasysh aty ku do të vlerësohen modelet rajonale në ekosistem.

6. Për zonat dhe aglomeratet brenda të cilave informata nga pikat për marrjen e mostrave të matjes fikse është e plotësuar me informata nga burime tjera, siç janë inventari i emisioneve, metodat e matjeve indikative dhe modelimi i cilësisë së ajrit, numri i pikave për marrjen e mostrave që do të instalohen dhe rezolucioni hapësinor i teknikave të tjera, do të jenë të mjaftueshme për përqendrimin e ndotësve që do të përzgjidhen në përputhje me pjesën I të Shtojcës 3 dhe pjesën I të Shtojcës 4 të këtij Udhëzimi Administrativ.

7. Objektivat e cilësisë së të dhënave janë të përcaktuara në pjesën I të Shtojcës 4 Aty ku modelet e cilësisë së ajrit janë përdorur për vlerësim, duhet të zbatohet pjesa II e Shtojcës 4 të këtij Udhëzimi Administrativ.

8. Metodatat referente për marrjen e mostrave dhe analizen e arsenit, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarbureve aromatike policiklike në ajër janë të paraqitura në pjesën I, II dhe III të Shtojcës 5 të këtij Udhëzimi Administrativ.

9. Çdo ndryshim i nevojshëm për ti përshtatur dispozitat e këtij neni dhe të pjesës II të Shtojcës 2 dhe të Shtojcës 3I deri 5 të këtij Udhëzimi Administrativ, të progresit shkencor dhe teknik duhet të miratohen në pajtim me procedurën e referuar nga Udhëzuesit e Komisionit Evropian, por nuk mund të rezultojë në ndonjë ndryshim të drejtpërdrejtë ose të tërthortë me vlerat e synuara.

Neni 7

Transmetimi i informatave dhe raportimi

1. Për zonat dhe aglomeratet ku njëra nga vlerat e synuara të përcaktuara në Shtojcën 1 të këtij Udhëzimi Administrativ është tejkaluar, Ministria duhet të përcjellë informatat për:

1.1. Listën e zonave dhe aglomerateve;

1.2. Zonat e tejkalimit;

1.3. Vlerat e përqendrimeve të vlerësuara;

1.4. Arsytet për tejkalim, dhe në veçanti ndonjë burim që kontribuon në atë,

1.5. Popullatën e ekspozuar një tejkalimi të tillë.

2. AMMK raporton për të gjitha të dhënat e, krijimin e shkëmbimit reciprok të informatave dhe të dhënave nga rrjetet dhe stacionet individuale duke matur ndotjen e ajrit mjedisor. Informatat transmetohet për çdo vit kalendarik, jo më vonë se 30 mars të vitit vijues.

3. Përveç kërkesave të parashtruara në paragrafin 1 të këtij neni, AMMK gjithashtu duhet të raportojë masat e marra në përputhje me nenin 4 të këtij Udhëzimi Administrativ.

4. Ministria duhet të sigurojë që informatat të përcaktuara në paragrafin 1 të këtij neni janë në dispozicion të publikut nëpërmjet mjeteve të përshtatshme si, shtyp, internet si dhe media të tjera lehtësisht të arritshme.

5. Ministria miraton marrëveshje për përcjelljen e informatave të dhëna sipas paragrafit 1 i këtij neni.

Neni 8

Informimi i publikut

1. Ministria duhet të sigurojë që informata për përqendrimet e arsenit, kadmiumit, nikelit, merkurit benzo (a) piren dhe hidrokarburet aromatike policiklike në ajrin mjedisor, referuar në nenin 6 paragrafi 2, i këtij Udhëzimi Administrativ, si dhe për normat e depozitimit të, arsenit, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe benzo (a) piren dhe hidrokarburet aromatike policiklike referuar në nenin 6 paragrafi 2, i këtij Udhëzimi Administrativ të jetë e qartë e kuptueshme dhe e arritshme, në dispozicion të publikut dhe të organizatave relevante mjedisore, organizatat e konsumatorëve, organizatat që përfaqësojnë interesat e grupeve të ndjeshme të popullatës si dhe organet e tjera relevante për mbrojtjen e shëndetit.

2. Informata duhet të tregojë çdo tejkalim vjetor të vlerave të synuara për arsen, kadmium, nikel dhe benzo (a) piren të përcaktuara në Shtojcën 1 të këtij Udhëzimi Administrativ. Informata përmban arsyet për tejkalimin e vlerave vjetore të synuara dhe zonën përkatëse. Gjithashtu do të sigurojë një vlerësim të shkurtër në lidhje me vlerat e synuara dhe informata të përshtatshme për ndikimin në shëndet dhe mjedis. Informatat mbi masat e ndërmarra në pajtim me nenin 4 këtij Udhëzimi Administrativ do të vihen në dispozicion për organizatat e referuara në paragrafin 1 i këtij neni.

3. Informatat duhet të jenë në dispozicion nëpërmjet të internetit, shtypit dhe media të tjera lehtësisht të arritshme.

Neni 9

Raportimi dhe rishikimi

1.Ministria raporton Komisionit Evropian per vitin kalendarik paraprak deri me 30 Shtator të vitit vijues për:

1.1. Rezultatet e hulumtimeve të fundit shkencore në lidhje me ndikimin në shëndetin e njeriut, duke i kushtuar vëmendje të veçantë për grupet e ndjeshme të popullates dhe mjedisit, të ekspozimit ndaj arsenit, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarburet aromatike policiklike në ajër;

1.2.Zhvillimet teknologjike duke përfshirë progresin e arritur në metodat e matjes ose vlerësimit të përqendrimit të këtyre ndotësve në ajrin mjedisor si dhe depozitim të tyre.

2. Raportimi i referuar në paragrafin 1 të këtij neni do të ketë parasysh:

2.1. Trendet dhe parashikimet aktuale të cilësisë së ajrit, deri dhe pas vitit 2030;

2.2. Qëllimin për të bërë reduktime të mëtejshme të emisioneve ndotëse nga të gjitha burimet relevante, dhe kontributin e mundshëm për prezantimin e vlerave kufitare që synojnë reduktimin e rrezikut për shëndetin e njeriut, për ndotësit e listuar në Shtojcën 1, të këtij Udhëzimi Administrativ, duke marrë parasysh fizibilitetin teknik dhe kosto-efektivitetin që do të sigurojë mbrojtje të veçantë të shëndetit të njeriut;

2.3. Marrëdhëniet ndërmjet ndotësve dhe mundësitë për strategjitë e kombinuara për përmirësimin e cilësisë së ajrit të popullatës dhe objektivave të ndërlidhura;

2.4. Kërkesat aktuale dhe të ardhshme për informimin e publikut dhe për shkëmbimin e informatave ndërmjet Ministrisë dhe Komisionit Evropian;

2.5. Përvojat e fituara në zbatimin e këtij Udhëzimi Administrativ, dhe në veçanti kushtet nën të cilat matja është kryer siç parashtrohet në Shtojcën 3 të këtij Udhëzimi Administrativ;

2.6. Përfitimet sekondare ekonomike për shëndetin e njeriut dhe mjedisin në reduktimin e emisioneve të arsenit, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarburet aromatike policiklike deri në nivelin që këto mund të vlerësohen;

2.7. Përshtatshmërinë e fraksionit të madhësisë së grimcave të përdorura për marrjen e mostrave në funksion të kërkesave të përgjithshme për matjen e grimcave;

2.8. Përshtatshmërinë e benzo (a) pirenit si një shënues për aktivitetin total kancerogjen të hidrokarbureve aromatike policiklike, duke pasur parasysh format kryesisht të gazta të hidrokarbureve policiklike aromatike si fluorantheni. Në kuadër të hulumtimeve shkencore dhe teknologjike Ministria do të shqyrtojë gjithashtu edhe efektin e arsenit, kadmiumit nikelit në shëndetin e njeriut me synimin për të kuantifikuar karcinogjenitetin e tyre gjenotoksik.

3. Ministria shqyrton mundësinë e marrjes së masave në lidhje me merkurin, duke marrë parasysh fizibilitetin teknik, kosto-efektivitetin dhe mbrojtje të veçantë të shëndetit të njeriut., bazuar ne Strategjinë e merkurit të Komisionit Evropian,

4. Për të arritur nivelet e përqëndrimeve në ajër që do të zvogëlojnë ndikimet e dëmshme në shëndetin e njeriut dhe do të shpije në një nivel të lartë mbrojtjen e mjedisit, duke marrë parasysh fizibilitetin teknik dhe kosto-efektivitetin e veprimit të mëtejshëm.

Neni 10 **Shtojcat**

Pjesë përbërëse e këtij Udhëzimi Administrative janë:

- 1.1. Shtojca 1 - Vlerat e synuara për arsen, kadmium, nikel dhe benzo (a) piren
- 1.2. Shtojca 2- Përcaktimi i kërkesave për vlerësimin e përqendrimeve të arsenit, kadmiumit, nikelit dhe benzo (a) pirenit në ajrin mjedisor brenda një zonë ose aglomerati
- 1.3. Shtojca 3 – Lokacioni dhe numri minimal i pikave mostruese për matjet e përqendrimeve në ajrin mjedisor si dhe shkalla e depozitimit.
- 1.4. Shtojca 4 – Objektivat e cilësisë së të dhënave dhe kërkesat për modelet e cilësisë së ajrit.
- 1.5. Shtojca 5 - Metodatat referente për vlerësimin e përqendrimeve në ajrin mjedisor dhe shkalla e depozitimit

Neni 11 **Shfuqizimi**

1. Me hyrjen në fuqi të këtij Udhëzimi Administrativ, shfuqizohet Udhëzimi Administrativ (QRK) - Nr. 21/2013 për Arsenin, Kadmiumin, Merkurin, Nikelin dhe Hidrokarburet Aromatike Policiklike në Ajër.

2. Shfuqizimi i Udhëzimit Administrativ Qeveritar shfuqizohet nga ky Udhëzim Administrativ i nxjerre nga Ministria ne zbatim të nenit 7 paragrafi 4 të Ligjit Nr. 08/L-025 për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja (Gazeta Zyrtare Nr. 18/2022 dt. 13 Korrik 2022).

Neni 12 **Hyrja në fuqi**

Ky Udhëzim Administrativ hyn në fuqi shtatë (7) ditë pas ditës së publikimit ne Gazetën Zyrtare te Republikes se Kosoves

Liburn ALIU

Ministri i Minitrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës

Prishtinë, 02.10.2024

SHTOJCA I

VLERAT E SYNUARA PËR ARSEN, KADMIUM, NIKEL DHE BENZO (A) PYREN

Ndotësi	Vlera e synuar (*)
Arsen	6 ng/m ³
Kadmium	5 ng/m ³
Nikel	20 ng/m ³
Benzo(a)pireni	1 ng/m ³
(*) Për përmbajtjen totale në grimcat PM ₁₀ mesatarisht gjatë vitit kalendarik.	

SHTOJCA II

PËRCAKTIMI I KËRKESAVE PËR VLERËSIMIN E PËRQENDRIMEVE TË ARSENIT, KADMIUMIT, NIKELIT DHE BENZO (A) PIRENIT NË AJRIN MJEDISOR BREND A NJË ZONË OSE AGLOMERATI

I. Pragjet e ulëta dhe të larta të vlerësimit

	Arsen	Kadmium	Nikel	
Benzo(a)piren				
Pragu i lartë i vlerësimit në përqindje të vlerës së synuar	60 % (3.6 ng/m ³)	60 % (3 ng/m ³)	70 % (14 ng/m ³)	60 % (0.6 ng/m ³)
Pragu i ulët i vlerësimit në përqindje të vlerës së synuar	40 % (2.4 ng/m ³)	40 % (2.4 ng/m ³)	50 % (2.4 ng/m ³)	40 % (2.4 ng/m ³)

II. Përcaktimi i tejkalimit për pragjet e epërme dhe të ulët të vlerësimit

Tejkalimi i pragut të epërm dhe të poshtëm të vlerësimit duhet të përcaktohet në bazë të përqendrimeve gjatë pesë viteve të mëparshme, ku të dhënat e mjaftueshme janë në dispozicion. Pragu i vlerësimit do të konsiderohet se është tejkaluar në qoftë se ka qenë i tejkaluar të paktën gjatë tri viteve kalendarike nga pesë vitet e mëparshme.

Kur janë në dispozicion të dhënat më pak se pesë vjet, MMPHI mund të kombinojë kampanjat e matjeve me kohëzgjatje të shkurtër gjatë periudhës të vitit dhe në lokacione që mund të jenë reprezentative të niveleve më të larta të ndotjes, me rezultate të përfituara nga informatat e inventarëve të emisioneve dhe të modelimit, për përcaktimin e tejkalimit të pragjeve të epërme dhe të ulët të vlerësimit.

SHTOJCA 3

LOKACIONI DHE NUMRI MINIMAL I PIKAVE MOSTRUESE PËR MATJET E PËRQENDRIMEVE NË AJRIN MJEDISOR SI DHE SHKALLA E DEPOZITIMIT

I. Pozicionimi i makro nivelit

Pikat mostruese duhet të lokalizohen në atë mënyrë që:

- të ofrojnë të dhëna në rajonet brenda zonave apo aglomerateve ku popullata ka gjasa të ekspozohet në mënyrë direkte apo indirekte përqendrimeve të mëdha për një periudhë mesatare gjatë vitit kalendarik.
- të ofrojnë të dhëna rreth niveleve në rajonet tjera brenda zonave apo aglomerateve që janë reprezentative të ekspozimit të popullatës së përgjithshme.
- të ofrojnë të dhëna mbi shkallen e depozitimit që përfaqësojnë ekspozim jo të drejtpërdrejtë të popullatës përmes zinxhirit ushqimor.

Pikat mostruese në përgjithësi duhet të vendosen ashtu që të shmangen matjet mikro-mjedisore, në rrethinën e drejtpërdrejt, që do të thotë që pika mostruese duhet të vendoset në një mënyrë që të jetë reprezentative e cilësisë së ajrit në zonat përreth jo më pak se 200 m² gjatësi në pikat e orientuara nga trafiku dhe së paku 250m x 250 m në zonat industriale, ku është e mundur dhe disa kilometra katror në zonat me prapavijë urbane.

Ku si objektivë është të vlerësohen nivelet e prapavijës pikat mostruese nuk duhet të ndikohen nga aglomeratet ose zonat industriale në afërsi, psh. lokacionet më afër se disa kilometra.

Aty ku duhet të vlerësohen kontributet nga burimet industriale, së paku një pikë mostruese duhet të instalohet në drejtim të erës nga burimi në zonën më të afërt të banimit. Ku përqendrimi i prapavijës nuk është i njohur, duhet të vendoset një pikë mostruese shtesë, përbrenda drejtimit kryesor të erës. Në veçanti, ku Neni 3 (3) zbatohet, pikat mostruese duhet të instalohet që aplikimi i BAT mund të monitorohet. Pikat mostruese gjithashtu aty ku është e mundur, duhet të jenë reprezentative të lokacioneve të ngjashme jo në rrethinën e drejtpërdrejtë të tyre.

Aty ku është e përshtatshme duhet të jenë bashkë-vendosur me pikat mostruese për PM₁₀.

II. Pozicionimi i mikronivelit

1. Kriteret në vijim duhet të zbatohen në shkallën më të lartë :

- rrjedhja përreth sondës hyrëse të aparatit të marrjes së mostrave duhet të jetë pa pengesa, pa ndonjë pengesë që do të ndikonte në rrjedhjen e ajrit në afërsi të aparatit të marrjes së mostrës (zakonisht disa metra larg ndërtesave, ballkoneve, drunjëve dhe pengesave tjera dhe së paku 0.5 m larg ndërtesës më të afërt, në rastin kur pikat mostruese përfaqësojnë cilësinë e ajrit në linjën e ndërtesave);

- në përgjithësi pika hyrëse e marrjes së mostrave duhet të jetë në mes 1.5 m (zona e frymëmarrjes) dhe 4 m mbi tokë. Pozitat më të larta (deri në 8 m) mund të jenë të domosdoshme në disa raste. Pozicionimi më i lartë mund të jetë i përshtatshëm nëse stacioni është reprezentativ i një zone më të madhe;
- sonda hyrëse - nuk duhet të pozicionohet në afërsi të drejtpërdrejtë të burimit ndotës në mënyrë që të shmanget futja direkte e emisionit pa përzierje me ajrin mjedisor;
- dalja e tubit të shkarkimit të aparatit të marrjes së mostrave duhet të pozicionohet në atë mënyrë që të shmanget riqarkullimi i ajrit shkarkues në lokacionin hyrës të mostrës;
- lokacioni i pikave mostruese për monitorimin e ndotjes nga trafiku duhet të jetë së paku 25 m nga skaji i udhëkryqeve kryesore dhe së paku 4 m nga trotuari. Sondat duhet të vendoset që të jenë reprezentative për cilësinë e ajrit afër linjës së ndërtesave;

2. Faktorët në vijim që duhet gjithashtu të merren në konsideratë:

- burimet interferuese,
- siguria,
- qasja,
- vënia në dispozicion e energjisë elektrike dhe komunikimi telefonik,
- dukshmëria e lokacioneve në varësi nga ambienti rrethues,
- siguria e publikut dhe operatorëve,
- preferenca e bashkëvendosjes së pikës së përzgjedhjes së mostrave për ndotësit e ndryshëm,
- kërkesat e planifikuara.

III. Dokumentimi dhe rishikimi i përzgjedhjes së lokacioneve

1. Procedurat e përzgjedhjes së lokacioneve të pikave matëse duhet të dokumentohen plotësisht në fazën klasifikuese me mjete si fotografitë e bëra, me busollë në rajonin përreth dhe hartat e detajizuara. Lokacionet duhet të rishikohen në intervale të rregullta me dokumentacion të përsëritur në mënyrë që të sigurohemi se kriteret e përzgjedhjes mbeten valide gjatë kohës.

IV. Kriteret për përcaktimin e numrit të pikave të marrjes së mostrave për matjet fikse për përqendrimet e arsenit, kadmiumit, nikelit dhe benzo (a) pirenit në ajrin mjedisor

Numri minimal i pikave për marrjen e mostrave për matje fikse për të vlerësuar pajtueshmërinë me vlerat e synuara për mbrojtjen e shëndetit të njeriut në zonat dhe aglomeratet ku matja fikse është i vetmi burim i informacionit.

1. Burimet difuzive

Popullimi i aglomeratit ose zonës (mijëra)	Nëse përqendrimet maksimale tejkalojnë pragun e lartë të vlerësimit*		Nëse përqendrimet maksimale janë ndërmjet pragjeve të ulëta dhe të larta të vlerësimit	
	As, Cd, Ni	B(a)P	As, Cd, Ni	B(a)P

0-749	1	1	1	1
750 – 1999	2	2	1	1
2000 – 3749	2	3	1	1
3750 - 4749	3	4	2	2
4750 - 5999	4	5	2	2
> 6 000	5	5	2	2

* Të përfshihet së paku një stacion me prapavijë urbane dhe për benzol (a) piren, po ashtu një stacion me orientim trafiku me kusht që të mos rritet numri i pikave të marrjes së mostrave.

2. Vendburimet

Për vlerësimin e ndotjes në afërsi të vendburimeve, numri i pikave për marrjen e mostrave për matje fikse, duhet të përcaktohet duke marrë parasysh densitetin e emisionit, modelet e mundshme të shpërndarjes së ndotjes së ajrit mjedisor dhe ekspozimit të mundshëm të popullsisë. Pikat e marrjes së mostrave duhet të vendosen ashtu që aplikimi i teknologjisë më të mirë të mundshme (TMM), e përcaktuar në Ligjin për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes.

SHTOJCA 4

OBJEKTIVAT E CILËSISË SË TË DHËNAVE DHE KËRKESAT PËR MODELET E CILËSISË SË AJRIT

1. OBJEKTIVAT E CILËSISË SË TË DHËNAVE

	Benzo(a)pireni	Arsen, kadmium dhe nikel	Hidrokarbure aromatike poli ciklike përveç benzo(a)pirenit, merkuri i gazit total	Depozitimi total
- Pasiguria				
Matjet indikativ dhe fikse	50%	40%	50%	70%
Modelimi	60%	60%	60%	60%
- Marrja e të dhënave minimale	90%	90%	90%	90%
- Koha minimale e mbulimit:				
Matjet fikse ⁽¹⁾	33%	50%		
Matjet indikative ⁽¹⁾ ⁽²⁾	14%	14%	14%	33%
⁽¹⁾ .Shpërndarë gjatë gjithë vitit për të qenë përfaqësues i kushteve të ndryshme për aktivitetet klimatike dhe antropogjene ⁽²⁾ .Matjet indikative janë matje që kryhen me rregullsi të reduktuar, por përmbushin objektivat e tjera të cilësisë së të dhënave.				

Pasiguria (e shprehur në një nivel të besueshmërisë prej 95%) e metodave të përdorura për vlerësimin e përqendrimeve të ajrit mjedisor do të vlerësohet në pajtim me parimet e Udhëzuesit CEN për shprehjen e pasigurisë në matje (ENV 13005:1999), metodologjia e ISO 5725:1994, dhe udhëzimet e ofruara në Raportin CEN, 'Cilësia e ajrit - qasja për vlerësimin e pasigurisë për referencë të metodave të matjes së ajrit mjedisor' (CR 14377:2002 E). Përqindjet e pasigurisë janë dhënë për matje të veçanta, të cilat janë mesatarisht rreth kohës së marrjes së mostrave tipike për një interval të besueshmërisë prej 95%. Pasiguria e matjeve duhet të interpretohet si e zbatueshme në rangun e vlerës së përshtatshme të synuar. Matjet fikse dhe indikative duhet të shpërndahen në mënyrë të barabartë gjatë vitit që të shmangët devijimi i rezultateve.

Kërkesat për marrjen minimale të të dhënave dhe të kohës së raportimit nuk përfshijnë humbjet e të dhënave për shkak të kalibrimit të rregullt ose mirëmbajtjes normale të instrumenteve. Marrja e mostrave njëzetekatërorëshe është e nevojshme për matjen e benzo (a) pirenit dhe hidrokarbure të tjera aromatike policiklike. Mostrat individuale të marra me kujdes gjatë një periudhe deri në një muaj mund të kombinohen dhe analizohen si një mostër e përbërë me kusht që metoda të sigurojë se mostrat janë të qëndrueshme për këtë periudhë. Benzo (b) fluoranthene, benzo (j) fluoranthene, benzo (k) fluoroanthene mund të jetë e vështirë për t'i zgjidhur në mënyrë analitike. Në raste të tilla mund të raportohen si shuma. Marrja e mostrave duhet të bëhet në mënyrë të barabartë gjatë ditëve të javës dhe të vitit. Për matjen mujore apo javore të normave të depozitimit, rekomandohen mostrat gjatë gjithë vitit.

Dispozitat për mostrat individuale në paragrafin e mëparshëm zbatohen edhe për arsenin, kadmiumin, nikelin dhe merkurin total të gaztë. Për më tepër, lejohet nën-mostrimi i filtrave PM₁₀ për metale për analiza të mëvonshme, me kusht që të ketë prova që nën-mostra është përfaqësuese e tërësisë dhe se ndjeshmëria e zbulimit nuk rrezikohet kur krahasohet me objektivat përkatëse të cilësisë së të dhënave. Si një alternativë ndaj marrjes së mostrave ditore, lejohet marrja e mostrave javore për metalet në PM₁₀ me kusht që karakteristikat e grumbullimit të mos cenohen.

Vetëm marrja e mostrave të lagëta mund të përdoret në vend të marrjes së mostrave në masë, në qoftë se mund të demonstrohet se dallimi në mes tyre është brenda 10%. Normat e depozitimit në përgjithësi duhet të jepen si $\mu\text{g}/\text{m}^2$ në ditë.

Koha minimale e mbulimit më të ulët sesa paraqitet në tabelë, mund të aplikohet, por jo më pak se 14% për matjet fikse dhe 6% për matje indikative, me kusht që të mund të demonstrohet se 95%, e pasigurisë për mesatare vjetore e llogaritur nga objektivat e cilësisë së të dhënave në tabelë sipas ISO 11222:2002 - duhet të përmbushet "Përcaktimi i pasigurisë i mesatares kohore për matje të cilësisë së ajrit".

2. Kërkesat për modele të cilësisë së ajrit

Kur shfrytëzohet një model i cilësisë së ajrit për vlerësim, duhet të përpilohen referencat për përshkrimet e modelit dhe informacionit rreth pasigurisë. Pasiguria për modelim është përcaktuar si devijim maksimal i niveleve të matura dhe të kalkuluara gjatë një viti të plotë, pa marrë parasysh kohën e ngjarjeve.

3. Kërkesat për teknikat e vlerësimit objektiv

Kur përdoren teknikat e vlerësimit objektiv, pasiguria nuk duhet të kalojë 100%.

4. Standardizimi

Për substancat që do të analizohen në fraksionin PM₁₀, vëllimi i marrjes së mostrave i referohet kushteve të mjedisit.

SHTOJCA V

METODAT REFERENTE PËR VLERËSIMIN E PËRQËNDRIMEVE NË AJRIN MJEDISOR DHE SHKALLA E DEPOZITIMIT

1. Metoda referente për marrjen e mostrave dhe analizat e arsenit, kadmiumit dhe nikelit në ajrin mjedisor

Metoda referente për marrjen e mostrave dhe analizën e arsenit, kadmiumit dhe nikelit në ajrin mjedisor.

Metoda referente për marrjen e mostrave të arsenit, kadmiumit dhe nikelit në ajrin mjedisor është përshkruar në EN 12341:2014. Metoda referente për matjen e arsenit, kadmiumit dhe nikelit në ajrin mjedisor është ajo e përshkruar në EN 14902:2005 "Cilësia e ajrit mjedisor - Metoda standarde për matjen e Pb, Cd, As dhe Ni në fraksionin PM₁₀ të grimcave të pezulluara".

A. Ministria mund të përdor edhe metoda tjera të cilat mund të japin rezultate të barazvlefshme me metodat e cekura më lartë.

2. Metoda referente për marrjen e mostrave dhe analiza e hidrokarbureve aromatike poli ciklike në ajrin mjedisor

Metoda referente për marrjen e mostrave të hidrokarbureve aromatike policiklike në ajrin mjedisor përshkruhet në EN 12341:2014. Metoda referente për matjen e benzo(a)pirenit në ajrin mjedisor është ajo e përshkruar në EN 15549:2008 "Cilësia e ajrit - Metoda standarde për matjen e përqendrimit të benzo[a]pirenit në ajrin mjedisor". Në mungesë të një metode standarde CEN për hidrokarburet e tjera aromatike policiklike të përmendura në nenin 4(8), Ministria lejohet të përdor metoda standarde kombëtare ose metoda ISO si standardi ISO 12884.

A.Ministria mund të përdor edhe metoda tjera të cilat mund të japin rezultate të barazvlefshme me metodat e cekura me lartë.

3. Metoda referente për marrjen e mostrave dhe analiza e merkurit në ajrin mjedisor

Metoda referente për matjen e përqendrimeve totale të merkurit të gaztë në ajrin mjedisor është ajo e përshkruar në EN 15852:2010 "Cilësia e ajrit të mjedisor - Metoda standarde për përcaktimin e merkurit total të gaztë".

A. Ministria mund të përdor edhe metoda tjera të cilat mund të japin rezultate të barazvlefshme me metodat e cekura me lartë.

4. Metoda referente për marrjen e mostrave dhe analiza e depozitimit të arsenit, kadmiumit, merkuri, nikelit dhe hidrokarbureve aromatike poli ciklike

Metoda referente për përcaktimin e depozitimit të arsenit, kadmiumit dhe nikelit është ajo e përshkruar në EN 15841:2009 "Cilësia e ajrit mjedisor — Metoda standarde për përcaktimin e arsenit, kadmiumit, plumbit dhe nikelit në depozitimin atmosferik". Metoda referente për

përcaktimin e depozitimit të merkurit është ajo e përshkruar në EN 15853:2010 "Cilësia e ajrit mjedisor — Metoda standarde për përcaktimin e depozitimit të merkurit". Metoda referente për përcaktimin e depozitimit të benzo(a)pirenit dhe hidrokarbureve të tjera policiklike të përmendura në nenin 4(8) është ajo e përshkruar në EN 15980:2011 "Cilësia e ajrit. Përcaktimi i depozitimit të benz[a]antracenit, benzo[b]fluorantenit, benzo[j]fluorantenit, benzo[k]fluorantenit, benzo[a]pirenit, dibenz[a,h]antracenit dhe indeno[1,2,3 -cd]piren".

5. Teknikat referente të modelimit të cilësisë së ajrit

Teknikat referente të modelimit të cilësisë së ajrit ende janë të pa specifikuara. Çdo ndryshim për të përshtatur këtë pikë për progres shkencor dhe teknik duhet të miratohet në përputhje me procedurat e parapara nga Komisioni Evropian.